MALTA

QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMĦALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tad-29 ta' Mejju, 2003

Victor PORTELLI

vs

Mark PSAILA

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fil-25 ta' Settembru, 2000, li bih l-attur ippremetta:

Illi l-attur ingħata appalt mill-konvenut sabiex jagħmel xogħol ta' elettriku u plumbing fi farmhouse, in-Naxxar;

Illi saru x-xogħolijiet fil-kwantitajiet kif elenkati fl-invoice datata 30 ta' Diċembru 1998 (Dok. "A");

Illi l-konvenut huwa kreditur ta' l-attur tas-somma ta' elf mitejn u sitta u erbgħin lira maltin u ħamsa u tmenin ċenteżmu (Lm1,246.85);

Illi minkejja diversi talbiet il-konvenut baqa' inadempjenti;

Għalhekk l-attur talab lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex:

1. Tiddikjara lill-konvenut kreditur a favur ta' l-attur tas-somma elf mitejn u sitta u erbgħin lira maltin u ħamsa u tmenin ċenteżmu (Lm1,246.85);

2. Tordna l-ħlas tas-somma elf mitejn u sitta u erbgħin lira maltin u ħamsa u tmenin ċenteżmu (Lm1,246.85) lill-attur, oltre l-imgħax legali ;

Bl-ispejjeż, inkluz ittra uffiċjali tat-12 ta' Mejju 2000 u l-konvenut huwa inġunt għas-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xiehda tal-attur, flimkien mad-dokument mehmuż magħha;

Rat id-degriet tagħha tat-28 ta'Ġunju, 2001[1], li bih tat lill-imħarrek żmien biex iressaq Nota tal-Eċċezzjonijiet, ladarba t-trattativi bejn il-partijiet biex jirranġaw il-kwestjoni barra l-Qorti ma ħallewx frott;

Rat in-Nota mressqa fit-18 ta' Lulju, 2001, li biha l-imħarrek eċċepixxa:

1. Illi t-talbiet tal-attur huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż stante illi t-talbiet tal-attur huma preskritti ai termini tal-artikolu 2148 (a) tal-Kodiċi Ċivili;

2. Salvi eċċezzjonijiet oħra;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xiehda tal-imħarrek;

Semgħet ix-xhieda tal-partijiet;

[1] Paġ. 16 tal-proċes

Rat id-Degriet tagħha tat-2 ta' Mejju, 2002, li bih u fuq talba tal-avukat tal-attur, tat lill-partijiet żmien biex iressqu Noti ta' Osservazzjonijiet dwar l-ewwel eċċezzjoni tal-imħarrek, liema żmien ġie mtawwal fuq talba tal-attur b'degriet ieħor tas-26 ta' Ġunju, 2002;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-attur fit-2 t'Awissu, 2002[2], dwar l-imsemmija eċċezzjoni;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet dwar l-imsemmija eċċezzjoni;

Rat id-Degrieti tagħha tat-30 t'Ottubru, 2002, u tas-27 ta' Frar, 2003, li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza dwar l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għal ħlas ta' xogħol imwettaq f'appalt li l-attur jgħid li tqabbad jagħmel mill-imħarrek;

Illi għal din l-azzjoni l-imħarrek laqa' billi qiegħed jgħid li l-attur ma ħarrkux fi waqt utli u għalhekk l-azzjoni kontrih waqgħet bl-għeluq taż-żmien ta' tmintax-il (18) xahar;

Illi mill-provi li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li fl-1995 l-imħarrek talab lill-attur jagħtih stima dwar xogħol ta' mogħdija ta' dawl u ilma f'razzett fin-Naxxar. L-attur beda jwettaq l-appalt f'April tal-1995 u baqa' sejjer sal-bidu tal-1997, meta l-imħarrek waqqfu milli jkompli. L-imħarrek baqa' ma talbux imur ikompli, u l-attur bagħtlu kont f'Diċembru tal-1998[3]. Fit-12 ta' Mejju, 2000, l-attur talab il-ħlas mingħand l-imħarrek b'ittra uffiċjali[4]. Fil-25 ta' Settembru tal-2000 inbdiet il-kawża, u l-imħarrek laqa' kopja taċ-Ċitazzjoni fis-27 ta' Marzu, 2001[5];

Illi l-attur jinsisti li l-azzjoni mibdija minnu tressqet fiż-żmien li messha tressqet għaliex jgħid li (a) il-jedd tiegħu

[2] Paġġ. 36-8 tal-proċess
[3] Dok "A", f'paġġ. 4-6 tal-proċess
[4] Dok "VP1", f'paġġ. 31-2 tal-proċess
[5] Ara r-riferta f'paġ. 14 *tergo* tal-proċess

għall-ħlas tnissel meta ħareġ il-kont (jiġifieri f'Diċembru tal-1998) u mhux qabel, (b) li hu waqqaf iż-żmien kontrih billi ħareġ ittra uffiċjali kontra l-imħarrek u (ċ) li fi kwalunkwe każ, l-imħarrek waqqaf iż-żmien milli jgħaddi favurih billi stqarr li kellu jħallas lill-attur;

Illi għal dak li jirrigwarda l-aspetti legali tal-eċċezzjoni taħt eżami, jibda biex jingħad li f'kull każ li tittella' eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, huwa meħtieġ li fl-ewwel xogħol jiġi determinat minn mindu l-preskrizzjoni tal-azzjoni għandha tibda titqies[6]. Huwa dmir tal-Qorti li tqis dan il-fatt kruċjali, għaliex meta tali data mill-provi mressqa ma tistax titqies, il-Qorti trid awtomatikament tiċħad l-eċċezzjoni[7];

Illi fil-każ preżenti, ma jidhirx li bejn l-imħarrek u l-attur kien hemm ftehim miktub. Imma l-liġi ma titlobx li ftehim ta' appalt irid ikun bil-miktub biex ikun jgħodd[8]. Ma hemmx qbil bejn il-partijiet (u lanqas provi inkonfutabbli) dwar meta sewwasew sar ix-xogħol, kemm dam sejjer u meta ntemm. L-attur jgħid li baqa' għaddej żgur sal-1997, imma kien imwiegħed mill-imħarrek li 'l quddiem jerġa' jibgħat għalih biex ikompli, wara li jintemmu xogħlijiet ta' snajja' oħra. L-imħarrek, li qanqal l-eċċezzjoni, ma jmieri xejn minn dan. Huwa joqgħod biss fuq il-fatt li bejn dak inhar li l-attur għamel l-aħħar xogħol sa ma l-imħarrek laqa' għandu l-atti tal-kawża, għadda ħafna iżjed miż-żmien imsemmi fl-artikolu tal-liġi invokat minnu biex isejjes l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni;

Illi, b'żieda ma' dan, l-imħarrek jitfa' piż qawwi fuq il-fatt li bejn il-waqfien mix-xogħol min-naħa tal-attur u d-data ta' meta l-imħarrek laqa' għandu l-atti tal-kawża, ma kien sar xejn li jwaqqaf iż-żmien milli jgħaddi favur tiegħu. B'mod partikolari jiġbed l-attenzjoni tal-Qorti għall-fatt li l-ittra uffiċjali maħruġa mill-attur qatt ma ġie notifikat biha[9]. Dan huwa minnu, kif wieħed jista' jara mir-riferta relattiva;

---

[6] Art. 2137 tal-Kap 16

[7] Ara App. Ċiv. **5.4.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Quintano vs Calleja et.*** (Kollez. Vol: **LXXVII.ii.269**)

[8] Art. 1233(1) tal-Kap 16

[9] Art. 2130(1) tal-Kap 16

Illi, madankollu, hija regola ewlenija fil-proċedura li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eċċezzjoni, u għalkemm il-parti attriċi għandha tressaq provi biex tittanta xxejjen dawk tal-parti mħarrka billi tmieri li għadda ż-żmien jew billi ġġib 'il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiża jew interrotta, il-piż jaqa' prinċipalment fuq min jallega l-preskrizzjoni[10]. Hi l-parti mħarrka li trid tipprova li l-parti attriċi għaddhielha ż-żmien utli biex tressaq il-kawża, u dan min żmien minn meta dik il-kawża setgħet titressaq[11];

Illi ngħad ukoll li ż-żmien tal-preskrizzjoni jrid jitqies b'riferenza għall-azzjoni kif imfassla[12]. Fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti, huwa l-attur innifsu li jsejjes l-azzjoni tiegħu fuq l-eżistenza tal-kuntratt tal-appalt, u għalhekk jingħad li l-preskrizzjoni eċċepita mill-imħarrek taħt l-artikolu 2148(a) għandha tiġi mistħarrġa fid-dawl tal-azzjoni kif mibnija. Dan ikun ifisser ukoll li jekk l-appalt allegat kien wieħed li l-verifika tiegħu ssir malli jsir l-aħħar kejl, l-eżerċizzju kollu jitqies bħala ħaġa waħda[13] u mhux bħala għadd ta' ħatriet;

Ingħad li l-preskrizzjoni dwar appalt tapplika għall-każijiet fejn persuna twettaq ħidma spekulattiva li r-riskju tagħha jibqa' fil-persuna li tagħmel ix-xogħol sakemm issir il-kunsinna[14], u għalhekk biex preskrizzjoni tista' tirnexxi fuq dak l-artikolu jrid jintwera li bejn il-partijiet kien hemm kuntratt ta' appalt[15], u mhux sempliċi kuntratt ta' bejgħ ta' biċċa xogħol[16];

Illi b'mod partikolari ġie stabilit ukoll li, dwar azzjoni fejn persuna tfittex għall-ħlas ta' xogħol li tkun wettqet għal

[10] App. Kumm **15.6.1964** fil-kawża fl-ismijiet ***Calleja vs Vella*** (Kollez. Vol: **XLVIII.i.603**)
[11] App. Ċiv. **5.10.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Guido Vella vs Emanuel Ċefai*** (mhix pubblikata)
[12] App. Ċiv. **24.3.1958** fil-kawża fl-ismijiet ***Borġ vs Testaferrata Boniċi*** (Kollez. Vol: **XLII.i.153**) u Kumm. **29.11.1971** fil-kawża fl-ismijiet ***Emanuel Calleja vs Anthony Portelli noe*** (Mhix pubblikata)
[13] Art 1637 tal-Kap 16
[14] Kumm. **14.10.1954** fil-kawża fl-ismijiet ***Mizzi noe vs Delicata pro et noe*** (Kollez. Vol: **XXXVIII.iii.710**) u App Ċiv. **18.2.1963** fil-kawża fl-ismijiet ***Muscat vs Tabone*** (Kollez. Vol: **XLVII.i.102**)
[15] Kumm GOR **19.11.1974** fil-kawża fl-ismijiet ***Dr. Giovanni Bonello noe vs AIC Joseph Xuereb et noe*** (Mhix pubblikata)
[16] App. Ċiv. **5.10.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Paul Formosa vs Salvu Debono*** (mhix pubblikata)

stallazzjoni ta’ dawl u ilma f’post ma japplikax l-artikolu 2148(a) tal-Kodiċi Ċivili[17];

Illi minħabba dak li jipprovdi l-artikolu 2111 tal-Kap 16, il-Qorti hija marbuta li tqis biss il-preskrizzjoni speċifika mressqa mill-imħarrek u ma tistax minn rajha tqis li jeżisti terminu preskrittiv ieħor (ukoll jekk dan jeżisti), għaliex, jekk isir dan, il-Qorti tkun qegħda tindaħal u “*tissupplixxi għall-parti eċċipjenti f’materja odjuża li fiha ma tistax tieħu inizzjattiva*”[18];

Illi, kif ingħad iżjed ‘il fuq, l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni trid tingħata tifsira restrittiva, u għalhekk jekk ikun jeżisti xi dubju dwar l-applikabilita’ taż-żmien preskrittiv minn dak li jirriżulta mill-atti, tali dubju għandu jmur kontra l-eċċipjent. Dan ma jfisser bl-ebda mod li l-attur huwa meħlus milli jressaq provi konvinċenti fl-istadju tal-provi fil-mertu, biex isejjes l-allegazzjonijiet tiegħu;

Illi bilkemm għandu għalfejn jingħad li l-preskrizzjoni (speċjalment dik tax-xorta li titfi l-proċess) hija istitut li, min-natura tiegħu, irid jitqies fil-limiti stretti li tapplika għalih il-liġi u jitfisser dejjem b’mod li ma jġibx fix-xejn il-għan li għandu jsir ħaqq fuq is-sustanza tal-kwestjoni. Din ukoll hija ċirkostanza li din il-Qorti temmen fiha bil-qawwa kollha u qisitha sewwa biex waslet għall-fehmiet tagħha fuq il-fatti li tressqu quddiemha f’dan il-każ;

Illi, fid-dawl ta’ dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti ssib li l-imħarrek ma seħħlux juri li l-eċċezzjoni tiegħu dwar il-preskrizzjoni kif imfassla hija mistħoqqa fiċ-ċirkostanzi tan-natura tal-azzjoni mressqa kontrih;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

Tiċħad l-ewwel eċċezzjoni tal-imħarrek bħala mhix imsejsa sewwa fil-fatt u fil-liġi, bl-ispejjeż ta’ din id-deċiżjoni kontra tiegħu; u

[17] Ara Kumm. GS **15.4.1975** fil-kawża fl-ismijiet ***AnthonyAġius noe vs Norman Spiteri noe et*** (mhix pubblikata)
[18] App. Ċiv. **11.5.1956** fil-kawża fl-ismijiet ***Cali vs Galea*** (Kollez. Vol: **XL.i.166**)

Tordna li s-smigħ tal-kawża jissokta bil-ġbir tal-provi fil-mertu.

Moqrija

---------------------------------TMIEM---------------------------------